

Pfv.II.20.838/2011/5.

A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a felperesnek az alperes ellen gyermektartásdíj mértékének felemelése iránt hatályon kívül helyezést követően a Szerencsi Városi Bíróság előtt 1.P.20.267/2010. szám alatt folyamatba tett és a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 2.Pf.23.160/2010/5. számú ítéletével befejezett perében az említett számú jogerős ítélet ellen az alperes által 25. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán a 2012. február 7-én megtartott tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a Magyar Állam javára a lakóhelye szerint illetékes adóhatóság felhívására 14.400 (tizennégyezer-négyszáz) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

I n d o k o l á s

A peres felek felbontott házasságából 1985. május 23-án E. utónevű gyermek született, aki 100%-os rokkant, önmaga ellátására képtelen és cselekvőképességét kizáró gondnokság alatt áll. A nagykorú gyermek a felperes anyával él közös háztartásban és részére az alperes a jelen per elsőfokú elbírálásáig a felek házasságát felbontó ítéletében megállapított havi 8.000 forint gyermektartásdíjat teljesített. 2008. évig az alperes a felperesnek a gyermek gondviselésében, a ház körüli teendők ellátásában, a gyermek szállításában természetben is segítséget nyújtott, amelyet azonban utóbb megszüntetett.

A felperes a gyermekekkel és az édesanyjával G.en családi házban él. A felperes havi jövedelme 2009. évben 180.087 forint, 2010. évben 170.000 forint volt. Édesanyja öregségi nyugdíjas és a közösen lakott házon belül önálló háztartást vezet, de a lakhatási költségekhez havi 20.000 forinttal hozzájárul. A közös nagykorú gyermek saját jövedelme havi 33.300 forint rokkantsági járulék. Egyéb társadalombiztosítási ellátásra nem jogosult. A felperes a munkatevékenységét a gyermek gondviselése mellett úgy tudja ellátni, hogy az önellátásra is képtelen nagykorú gyermeket M.ra egyházi szeretetotthonban járattja, amelynek anyagi vonzata is van. A felperesnek a gyermekkel kapcsolatos kiadásai a rokkantsági nyugdíj összegével csökkentve hozzávetőleg havi 50.000 forintot

tesznek ki. Az alperes öregségi nyugdíjban részesül, amelynek havi összege 121.795 forint. Az alperes házas, A. L. Sz.i lakossal, de tőle különváltan és mással élettársi kapcsolatban él. Házastársától 2000. június 1-jén az alperesnek D. utónevű gyermeke született, akit az élettársával közös háztartásában nevel. Az élettársától 2009. február 19-én P. utónevű gyermeke született. Az alperes élettársa is sz. állampolgár, így mind D., mind P. után a sz. állam ad támogatást. Ennek összege D. után havi 50 euró, P. után a gyermek 2 éves koráig havi 120 euró. A gyermekek M.on társadalombiztosítási ellátásra nem jogosultak és az alperes szociális segély után sem folyamodott, bár D.ot az anya anyagi hozzájárulása nélkül látja el, sőt házastársa a sz. állam által nyújtott támogatást sem adja át a részére. Az alperes egy sz. székhelyű vállalkozásnak 50%-ban a résztulajdonosa. A másik résztulajdonos a különélő házastársa. A cég alaptőkéje 200.000 sz. korona. A cég kohászati berendezések karbantartásával foglalkozik, amellyel kapcsolatban az alperes szervező, koordináló tevékenységet folytat. Ehhez a cég gépkocsiját használja és a cég érdekében használat esetén az üzemanyag költséget is a vállalkozás fedezi. Az alperes a cégnek végzett tevékenységén kívül sz.iában alkalmi munkát is vállalt, amelyből befolyt jövedelmére a nyilatkozat megtételét megtagadta (1.Pf.20.267/2010/14. sz. jegyzőkönyv 7. old.).

A felperes (módosított) keresetében 2008. március 1-jétől az alperest terhelő gyermektartásdíj mértékét havi 8.000 forintról havi 20.000 forintra kérte felemelni. Keresete indokaként a gyermek szükségleteinek a tartásdíj eredeti megállapítása óta eltelt idő alatt bekövetkezett jelentős emelkedésével-bővülésével és az alperesnek a sz.iában elért jövedelme figyelembevételével melletti megfelelő teljesítőképességével érvelt.

Az alperes a kereset elutasítását kérte, majd utóbb vizontkeresetet is előterjesztett a gyermektartásdíj 2009. április 1-jétől történő megszüntetése érdekében. Arra hivatkozott, hogy az alperes családjában - ahol két kiskorú gyermek megélhetéséről kell gondoskodni - az egy főre eső jövedelem a felperesi családban egy főre eső jövedelemnél jóval alacsonyabb. Előadta, hogy éveken keresztül a közös nagykorú gyermeküket természetbeni tartással is segítette, amelynek a tartásdíjba való beszámítását kérte.

Az elsőfokú bíróság az ítéletében az alperest a közös nagykorú gyermek tekintetében terhelő tartásdíj mértékét 2008. március 1-jétől havi 20.000 forintra felemelte. Megállapította, hogy a felemelés kezdete és 2010. november 1-je közötti időre az alperest 265.495 forint hátralékos gyermektartásdíj terheli, amelyre a folyó tartásdíjjal együtt esedékesen 20 havi, egyenlő összegű részletfizetést engedélyezett azzal, hogy két részlet elmulasztása esetén az egész hátralékos követelés egyösszegben esedékessé válik.

Az alperes viszontkeresetét az elsőfokú bíróság elutasította. A felperest az állam javára, felhívásra, 18.000 forint, az alperest 25.000 forint eljárási illeték megfizetésére kötelezte. Az alperest a felperes javára 15 nap alatt teljesítendő 14.500 forint - ÁFÁ-t is tartalmazó - perköltségben marasztalta. A Nyugdíjfolyósító Igazgatósághoz a folyó gyermektartásdíjnak az alperes nyugdíjából való levonására és a felperes részére történő megküldésére közvetlen felhívást bocsátott ki. Az ítéletét előzetesen végrehajthatónak nyilvánította.

Ítéletének az indokolásában az elsőfokú bíróság leírta az eljárás menetét, majd a hosszas és mélyreható bizonyítás foganatosításának eredményeként tényállásában a felek körülményeit igen részletesen feltárta. Ebben a körben egyebek mellett a közös gyermek megélhetésével és az alperes családjában felmerülő szükségletek kielégítésével kapcsolatos kiadásokat is megállapította. Majd a per elbírálása szempontjából irányadó jogszabályhelyeket felhíva kiemelte, hogy a szülő a rászoruló nagykorú gyermek tartását is köteles biztosítani, azzal a feltétellel, hogy a nagykorú gyermek tartása a szülő saját szükséges és kiskorú gyermeke tartását nem veszélyeztetheti. Mások vonatkozásában azonban a nagykorú gyermek a tartás sorrendjében a többi tartásra jogosultat megelőzi. A tartásra jogosult oldalán megkívánt azt a nem is vitatott tényt és feltételt, hogy a felek közös nagykorú gyermeke tartásra szorul, mert az önjogán kapott rokkantsági járadék a megélhetéséhez szükséges költségeket nem fedezi egészében, a felperes által bizonyított törvényi feltételként állapította meg. A kötelezett oldalán megkívánt feltétel, az alperes teljesítőképessége tekintetében pedig úgy foglalt állást, hogy a kötelezett kiadásait, így különösen az egyik kiskorú gyermekének és az élettársának az eltartását tekintve alappal lehet arra következtetni, hogy az alperesnek a nyugdíján kívül a perben fel nem tárható jövedelme is van (EBH 2000/318.). A kötelezett által finanszírozott kiadások mellett a kötelezett Sz.i cégtulajdona, az abban való tevékenykedés és a Sz.i alkalmi munkavégzése is erre utal, azzal, hogy az alkalmi munkavégzésből származó jövedelem összegére az alperes a választ megtagadta. Mindezeket együttesen értékelve az elsőfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy a havi 20.000 forint tartás teljesítésére - amelyre a gyermeket természetben gondviselő szülőnek a gyermek megélhetéséhez legalábbis szüksége van - az alperes a saját és kiskorú gyermekei megélhetésének a veszélyeztetése nélkül is képes. Az alperest terhelő hátralékot az elsőfokú bíróság 113.090 forint, az alperes által fizetett felperesi személygépkocsi vizsgáztatásával kapcsolatos költséget a tartáshoz való hozzájárulásként beszámítva állapította meg.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen - a felperes keresetének az elutasítása és a közös nagykorú gyermekkel kapcsolatos tartási

kötelezettségének a 2009. április 1-jével történő megszüntetése érdekében - az alperes fellebbezett. Tagadta, hogy sz.i.ában alkalmi munkát végezne, annak bizonyíthatatlanságára hivatkozott, valamint arra, hogy a M.i. életvitele, kiskorú gyermekei gondviselése mellett ez kizárt is lenne. Érvelése szerint a teljesítőképessége egyedül a nyugdíja alapján állapítható meg, amelynek felét, azaz a tartásra igénybe vehető részét hozzávetőleg 60.800 forintot, a kiskorú gyermekei megélhetésére kell fordítania. Az egyik kiskorú gyermekének az édesanyja ugyanis nappali tagozaton felsőfokú tanulmányokat végez, míg a másik kiskorú gyermekének az anyja a gyermek gondviselése miatt teljesítőképtelen. Összességében a saját és a kiskorú gyermekei szükségleteit csak minimális szinten tudja kielégíteni, míg a felperes családjában az alperesi családnál jóval magasabb az egy főre jutó jövedelem. Így a két szülő jövedelmi helyzetét és a kiskorú gyermekkel kapcsolatos elsődleges tartási kötelezettséget tekintve, a nagykorú gyermekkel szemben az alperesnek nem hogy felemelt összegű tartási kötelezettsége lenne, hanem egyáltalán a tartási kötelezettsége nem állhat fenn.

A másodfokú bíróság az ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 254. § (3) bekezdése alkalmazásával, helyes indokaira visszautalással hagyta helyben. Az alperes fellebbezési érvelésére tekintettel kiemelte, hogy az alperes Sz.i. alkalmi munkából származó jövedelme az alperesnek a választ megtagadó nyilatkozata miatt nem volt feltárható. Ezt az alperesi magatartást pedig az elsőfokú bíróság az alperes terhére helyesen értékelte. Az elsőfokú indokokhoz még azt is hozzáfűzte, hogy az alperes elsőfokú előadásától eltérve az alperes által használt cégautó üzemeltetési költségét az alperes fedezi és ez a tény az alperes teljesítőképességét illetően még inkább az elsőfokú mérlegelés helyességére utal.

A jogerős ítélet ellen - a felperes gyermektartásdíj felemelése iránti keresetének az elutasítása és az alperes gyermektartásdíj fizetési kötelezettségének a 2009. április 1-jétől történő megszüntetése iránti viszontkeresetének a helytadása érdekében - az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. Jogszabálysértésként a Csjt. 66. § (1) bekezdését, 69. § (1) bekezdését, valamint tartalmilag a Pp. 206. §-át jelölte meg.

Az alperes felülvizsgálati kérelmének az alapvető indoka, hogy a nagykorú gyermeke eltartásához a szülő csak akkor és olyan mértékben köteles hozzájárulni, ha és amennyiben a saját szükséges tartásán felül ehhez megfelelő anyagiakkal rendelkezik. Az alperes esetében azonban ez a feltétel nem áll fenn, hiszen az alperes jövedelme havi 121.795 forint öregségi nyugdíj. Téves az a jogerős ítéleti megállapítás, hogy ezen jövedelmen felül az alperesnek a sz.i.ában végzett alkalmi munkájából is jövedelme származna, hiszen az ilyen tevékenységet az, hogy az alperes M.on él, kizárja. A

másodfokú bíróságnak az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyó indokaitól eltérően azt pedig az alperes nem nyilatkozta, hogy az cégautó fenntartási költségeit maga viseli. Csupán azt adta elő, hogy személyes célok érdekében való használat esetén az üzemanyag költséget nem a cég, hanem az alperes fedezi. A jogerős ítéleti következtetéstől eltérően az alperes által viselt megélhetési költségek összegéből nem az alperesnek a nyugdíját meghaladó egyéb bevételeire, hanem arra lehet következtetést levonni, hogy a megélhetési (rezsi) költségeket az alperes „energiatakarékos módon racionalizálja”. Ilyen körülmények között és két kiskorú gyermek eltartására köteles szülőként nemhogy a tartásdíj felemelésének nem állnak fenn a feltételei, hanem jogszerűen a tartási kötelezettsége megszüntetésének van helye. A felemelés indokai pedig ahhoz képest, hogy a gyermektartásdíj eredeti megállapítása óta ugyan jelentős idő telt el, de ez alatt az alperes aktív keresőből nyugdíjassá vált és a nyugdíján felüli további jövedelmére a bíróság hibás következtetést vont le, továbbá az alperesnek tartásra szoruló két kiskorú gyermeke született, akik a tartás sorrendjében, az eljárt bíróságok megállapítása szerint is a nagykorú gyermeket megelőzik, különösen nem állanak fenn.

A személyesen eljáró felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában fenntartására irányult. Ismét előadta, hogy 2008. évben a felperes a közös nagykorú, önellátásra képtelen gyermekük gondviselésében nyújtott természetbeni hozzájárulását megszüntette. A felemelt tartásra való képességére pedig abból, hogy az alperes maga is elismerte, miszerint sz.iában alkalmi munkákat végzett és nem vitatottan az alperesnek sz.iában a volt házastársával közös cége van, a bíróságok helyes következtetést vontak le.

A felülvizsgálati eljárásban az alperes a jogerős ítéletet követő körülményváltozásokként a következőket adta elő: az a Sz.i cég, amelyben üzletrésze volt, időközben végelszámolással megszűnt, az alperes a sz.iában élő házastársától elvált, élettársának pedig a gyed juttatása megszűnt. Ilyen feltételek mellett az egész családja az alperes nyugdíj jövedelméből kényszerül megélni.

A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint nem alapos.

Az alperesnek az utóbb említett új hivatkozásaira tekintettel a Kúria mindenekelőtt arra mutat rá, hogy a felülvizsgálati eljárásra vonatkozó és a Pp. XIV. fejezetében foglalt különleges eljárási szabályok közül a Pp. 275. § (1) bekezdése - amely szerint a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, és a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a rendelkezésére álló iratok alapján dönt - a jogerős ítéletet követő körülményváltozások értékelését kizárja. A jogerős ítéletet csak az annak alapjául szolgáló tényállás figyelembevételével lehet

felülvizsgálni. A felülvizsgálati eljárásnak csak olyan kérdés (tény, körülmény) lehet a tárgya, ami az első- és a másodfokú eljárásnak is a tárgya volt (BH 2001/4/172-II.). Mindezekre tekintettel a közös nagykorú gyermek eltartását illetően a teljesítőképtelenségére vonatkozó hivatkozását az alperes az általa a felülvizsgálati eljárásban előadott új körülményekkel nem támaszthatja alá.

Ami pedig a jogerős ítélettel zárult tényállást illeti, a hatályon kívül helyezést követően megismételt eljárásban az elsőfokú bíróság a jogvita elbírálásához szükséges tényeket maradéktalanul feltárta, amelyek alapján a közös nagykorú gyermeknek a Csjt. 60. § (1) bekezdése szerinti tartásra jogosultsága kétségtelen. Ezt maga az alperes sem vitatta, hiszen nyilvánvaló, hogy a napi 24 órás gondozásra szoruló, cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt álló E. szükségleteinek a fedezésére az önjogú havi 33.300 forint rokkantsági járadéka nem elegendő.

A nagykorú gyermek ellátására kötelezett személyek a Csjt. 61. § (2) bekezdése és 60. § (1) bekezdésének utolsó fordulata alapján – az adott esetben egy sorban kötelezettként – pedig csak a peres felek lehetnek. Közülük a felperes a tartásra jogosult gyermek személyes gondviselését látja el, amit a Csjt. 63. § (2) bekezdése alapján a tartási teher megosztásakor a felperes javára figyelembe kell venni. Ez az értékelés a jelen perben különösen jelentős súllyal bír, hiszen köztudomású, hogy a 100%-os mértékben csökkent munkaképességű gyermek természetben történő ellátása az őt ténylegesen gondozó szülőre az átlagosat meghaladó fizikai és pszichés terhet ró (BH 2006/84.). Ilyen körülmények között a felperesi családban az alperesi családnál magasabb egy főre jutó havi (igazolt) jövedelemmel a pénzbeni tartási terhének az elhárítása érdekében az alperes alaptalanul érvel. A Csjt. 63. § (1) és (2) bekezdése szerint a több egysorban kötelezett között a tartási kötelezettség ugyan valóban a teljesítőképességük (jövedelmi-vagyoni viszonyaik) szerint oszlik meg, a felperes a reális kötelezettségének azonban a természetbeni szolgáltatásával (a fentiek szerinti értékelés alapján) már eleget tesz. Ezért a pénzbeli tartási hozzájárulás terhe az alperesre kell háruljon, azzal a megszorítással, hogy a tartásra jogosultság sorrendjében mind a kiskorú, mind a nagykorú gyermekek ugyan minden más jogosultat megelőznek (Csjt. 61. § (1) és (2) bekezdése, 64. §-a), de míg a kiskorú gyermeket a szülő a saját megélhetésének a rovására is köteles eltartani, a nagykorú gyermek eltartására csak saját szükséges tartásának veszélyeztetése nélkül köteles (Csjt. 69/A. § (1) bekezdése, Csjt. 65. §-66. §).

A fentiekhez képest a kulcskérdés a jelen perben az volt, hogy az alperes felemelt gyermektartásdíjra való teljesítőképességének a megítélésekor az eljárt bíróságok a mérlegelési szabályt (Pp. 206.

§-a) megsértették-e vagy sem. Az alperesi marasztalás eredeti havi 8.000 forint összegéhez képest ugyanis az nem vitatható, hogy a megállapítása óta eltelt hét esztendő alatt a tartás alapjául szolgáló körülményekben olyan lényeges változások következtek be - a gyermek szükségleteinek növekedése, bővülése, az ár és bérviszonyok változása, az alperes természetbeni hozzájárulásának a megszüntetése -, amelyekre tekintettel a havi 8.000 forintos alperesi hozzájárulás, a nagykorú gyermek rokkant járadékával együtt a gyermekekkel kapcsolatos pénzbeni kiadások fedezésére közel sem elegendő. Így nemcsak a gyermek tartásra jogosultsága kétségtelen, hanem a jogosulti oldalt tekintve a tartásdíj felemelésének a jogszabályi feltételei is fennállanak (Csjt. 69. §, Pp. 230. § (1) bekezdése). A kötelezett oldal szempontjából természetesen jelentőséggel bír, hogy az alperes a perbeli gyermekeken kívül két kiskorú gyermeke tartására is köteles, továbbá, hogy aktív keresőből nyugdíjassá vált. Ám az eljáró bíróságok a rendelkezésükre álló széles körű és mélyreható bizonyítási anyag okszerű, az iratok tartalmával egyező és ellentmondásoktól mentes mérlegelésével jutottak arra a következtetésre, hogy az alperes a havi 20.000 forint erejéig - a kiskorú gyermekei tartása mellett és saját megélhetésének a veszélyeztetése nélkül - a perbeli gyermek részére pénzbeli tartás nyújtására teljesítőképes. Az elsőfokú eljárásban ugyanis maga az alperes adta elő, hogy sz.iában cégtulajdona volt és a cégében munkatevékenységet is végzett. Ezen felül sz.iában alkalmi munkát is vállalt, bár az ebből származó jövedelmére nyilatkozni nem volt hajlandó (amit a Pp. 3. § (5) bekezdése alapján a terhére kellett értékelni). A havi 8.000 forintos tartás teljesítése és a közös gyermekről való természetbeni gondoskodása mellett az alperes anyai hozzájárulás és állami-társadalmi támogatás nélkül a házasságából származó gyermekét egyedül tartotta és az élettársi kapcsolatból származó gyermekéről is - az akkor gyeden lévő élettársával együtt - gondoskodott. Ilyen feltételek mellett az eljáró bíróságok a per adataiból nem a mérlegelési szabály megsértésével, hanem éppen a Legfelsőbb Bíróság 318. számú Elvi Határozatával (EBH 2000/2.) összhangban vontak le olyan következtetést, hogy az alperes tevékenységi köréből, életmódjából, kiadásaiból a kimutatottnál, az öregségi nyugdíj alapulvételénél lényegesen kedvezőbb alperesi teljesítőképessegre lehet és kell következtetni. A rendelkezésre álló peranyaggal szemben a megélhetési költségek „energiatakarékos módon történő racionálására” az alperes a felülvizsgálati kérelmében alappal nem hivatkozhat. Ha pedig az alperes valóban képes a rendelkezésére álló bevételekkel ilyen módon gazdálkodni, akkor annak előnyeit nemcsak a saját háztartásában élő gyermekekkel, hanem a felemelt tartásra jogosult 100%-ban munkaképtelen és a cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezett gyermekével is köteles - a jogerős döntésnek megfelelően - megosztani (Csjt. 61. § (1) és (2) bekezdése és 64. §-a). Vagyis nem csak a tartás megszüntetésére irányuló viszontkereset jogerős

ítéleti elutasítása, hanem a tartásdíj felemelésének a kérdésében is a jogerős ítélet jogszerű. Ezt nem befolyásoló lényegtelen tény, hogy az alperes a (volt) cége gépkocsijának használata során az üzemanyag költségét mennyiben fedezte.

A kifejtetteknek megfelelően a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felülvizsgálati eljárásban le nem rótt illeték állam javára történő megfizetésére a felperes a Pp. 85/A. § (4) bekezdése és a 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése szerint köteles.

Budapest, 2012. február 7.

a tanács elnöke, előadó bíró, bíró.

A kiadmány hitelével: tisztviselő